

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/15, p. 161-174

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11662>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Meral OZAN – Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU

This article was checked by iThenticate.

GELENEKSEL TÜRK DÜĞÜNLERİNDE “OYUNA KALDIRICI KADINLAR”: BİREYSEL VE TOPLUMSAL İŞLEVLERİ

Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET*

ÖZET

Bireyleri ve toplulukları bir araya getiren, sosyalleştiren, onlara kendilerini ifade etme imkânı veren, dayanışma, yardımlaşma ve mensubiyet duygularını geliştiren, değer yargılarının genç kuşaklara aktarılmasını sağlayan düğün denince ilk akla gelen, eğlence; eğlence denince de ilk akla gelen oyundur. Müzik, eğlence ve oyun, düğünlerin ayrılmaz bir parçasıdır. Stres atmak, biriken enerjiyi boşaltmak ve deşarj olmak amaçlarıyla düğünlerde oynanan oyunlar, özellikle geleneksel toplum kadınlarının, toplumsal normlardan kaynaklanan baskılardan kısmen de olsa kurtulmalarına fırsat tanımaktadır. Düğün dışındaki zamanlarda ağır, oturaklı olması beklenen, sosyal normlar bağlamında baskı ve kontrol altında tutulan kadınlara, yine toplum tarafından belirlenen makul sınırlar içerisinde bu baskı ve kontrol mekanizmasından kısmen de olsa kurtulma izni verilmektedir. Yazıda, geleneksel Türk düğünlerinde “kına gecesi”, “düğün-esas düğün”, “duvak” şeklindeki eylem ve olayları kapsayan, çoğunlukla kadınların iştirak ettikleri ve yönlendirdikleri törenlerde, davetlileri çekerek ya da ikna ederek oyuna kaldıran “çekici kadın”, “kaldırıcı kadın” olarak da bilinen “oyuna kaldırıcı kadınlar” üzerinde durulmuştur. Özellikle 1960’lardan önce, kadınlar ve erkeklerin birbirini görmeyecek şekilde eğlendikleri, henüz orkestranın olmadığı düğünlerde, tören boyunca müzikal programı yönlendiren, ortamı şenlendiren, davetlileri oyuna kaldıran kadınların kimliği, rolleri ve statüleri açısından tanıtıcı bilgiler verilmiş, söz konusu eylemin bireysel ve toplumsal işlevlerine değinilmiştir. Sözlü ve yazılı kaynaklardan elde edilen veriler ışığında yapılan tespit ve yorumlarla, geleneksel toplumda bir anlamda eğlenceyi organize eden kadınların, günümüz kent toplumundaki törenlerde yerinin ne olduğu sorusuna da yapı ve işlev bağlamında cevap verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: “Oyuna kaldırıcı kadın”, “kaldırıcı kadın”, “çekici kadın”, düğün, oyun, gelenek, değişim, dönüşüm, işlev.

---

* Yrd. Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: abuyukokutan@hotmail.com

---

**“WOMEN AS AN INVITING TO DANCE” IN TRADITIONAL
TURKISH WEDDINGS: INDIVIDUAL AND SOCIAL FUNCTIONS**

ABSTRACT

When it is said wedding which brings individuals and communities together, socialize, giving them the opportunity to express themselves, developing their feelings of cooperating, solidarity and belonging, providing the transmission of value judgements to younger generations, entertainment is the first thing that comes to mind; when it comes to entertainment as well, it is dance that first comes to mind. Music, entertainment and dance are the parts of weddings which cannot be apart from weddings. Dances performed in weddings that blowing of steam, draining accumulated energies and discharging, especially women in traditional communities get the opportunities to be released from the stresses arising from communal norms even if partially. Women who are expected to be serious and sober without weddings and kept under the stress and control in the context of social norms are allowed to be released from these stress and control mechanisms within the obvious limits determined by the community as well even if partially. This paper points out the “women as an inviting to dance” also known as “attracting women” who persuade the guests to perform the dance in the ceremonies including the activities and events in the way of “henna night”, “wedding - main wedding” and “veil” in traditional Turkish weddings which mostly women participate and conduct. In particular before 1960s, at the weddings where women and men used to enjoy in the way they would not see each other and there was not still an orchestra, the introductory information will be given in terms of the identities, rolls and status of the women who conducted the musical programs during the ceremony cheering up the atmosphere, identify of women invited the guests to the dance, and they will refer to the individual and communal functions of the activities in question. By the determinations and reviews which will be done in the light of the datas obtained from verbal and written sources, they will try to give the answer in the context of constructions and functions to the question of what is the position of women at ceremonies in the city societies today, who in a sense used to organize entertainments in traditional communities.

STRUCTURED ABSTRACT

Marriage is one of the crucial periods of life, just as birth and death. Some ceremonies carried out during this period while the marrying individuals undergo a transition are held for the individuals to build a good family and have a long-lasting marriage. In Turkish culture, marriage is associated with ceremony, entertainment and community. In this context, the person holding the wedding is obliged to ensure that everyone attending the ceremony has fun. Since this person will be busy to host the guests in the best way during the ceremony, the biggest helpers in this regard are the women inviting people to dance. During traditional Turkish weddings, especially before the 1960s, the dance-inviter women were noted for their functions of inviting guests to dance,

---

Turkish Studies

cheering the atmosphere and directing the musical program in line with the desires of the guests. In light of the verbal and written sources, it is possible to reveal the following results regarding the invitations to dance and the dance-inviter women in traditional Turkish weddings:

It is getting increasingly difficult to talk about the culture of inviting women to dance and the dance-inviter women in women's parties held for weddings and during the transition process. In parallel with the developments and changes in social, cultural and economic life as well as in technology and communication, dance-inviter women do not play an active role anymore. On the one hand, this shows that women's understanding of enjoying and having a good time at traditional Turkish weddings have changed rapidly. On the other hand, it suggests that they have given up on their traditional entertainment places where they assume both roles of dancers and audience.

In the traditional society, inviting to dance is a disciplinary phenomenon taking place to ensure the flow of the entire entertainment in order and according to traditional rules at the weddings. Directing the entertainment like meticulous organizers, dance-inviter women originally took up this duty at women's parties; yet since their performance area has shrunk, they are still performing at the some of the weddings with both male and female guests. This can be explained as a voluntary update by the women, who turn the weddings into fun celebrations, to locate themselves in the present time and to maintain their performance in their communities. We believe that the main reason for the said voluntary update is the happiness originating from the social appreciation of traditional society's women who do not have a career apart from daily chores, child care and agricultural work.

Selection of the dance-inviter women from among decent people having respectable status in the society and having good family order shows the value attributed to these people. In addition, it is also noteworthy that, in cases where the dance-inviter women cannot attend the wedding, they recommend people with similar characteristics, and that the wedding holder gives the role of dance-invitation to these women in accordance with the recommendations. This can be explained by the belief that the bride's fate will be similar to the fate of those organizing the wedding, being at the forefront and playing an active role at the wedding; and thus, any element that might bring bad luck must be avoided, which is also an indicator of the trust in dance-inviter women.

Women need entertainment places outside their working life in order to get together, to relax, to keep social solidarity alive and to be aware of their close circles. Particularly in traditional society, weddings are important events where individuals meet and have fun together. In such environments, the need for the dance-inviter women who control entertainment and make sure individuals meet the music has declined today, yet the need for collective entertainment exists and will exist wherever human beings are.

The question arises as to what might be the new productions which can functionally replace the entertainment and these people who organize entertainment in urban society. At this point, we can consider the meeting of people from different cultural backgrounds, nations or ages in

recreational environments like bars, casinos or nightclubs. In such places which offer the chance of getting away from urban life style, having fun and relaxing, there are women who are tasked with starting the dance, attracting the customers to dance, and cheering atmosphere. These tall, properly dressed, attractive, sociable, and persuasive women, who are employed by the business owners for a certain wage, constantly dance on the stage, ensuring that all customers from all backgrounds enjoy themselves. These women who direct the music according to the customers' attitude or tendency are under the protection of the employer; therefore, those who attempt to molest these women are excluded from the entertainment.

The efforts of the animation team to include customers in entertainment at the hotels serving local and foreign tourists can also be considered in terms of the continuity of dance-inviter women in urban life entertainment. Particularly in the Turkish night programs, the animation team wears women's clothes decorated with Turkish motifs and dances on the stage along with local folk songs, encouraging and attracting the customers to dance. Again, some of the women in the animation team perform dances at hotel's bar opened after a certain hour to ensure participation in entertainment, which is still a part of this tradition.

The update and adaptation efforts of the society to achieve harmony with the time, place and social structure can also be evaluated in terms of tourism folklore. It will be appropriate to take some measures before the Turkish entertainment system and the organizers of this system become hollow, considering entertainment needs of especially the individuals imprisoned at their houses due to their urban life style and who are trying to meet this need in various environments. In this context, hotels in the regions attracting tourists can organize activities such as henna night, weddings, bridal veil ceremony in order to introduce Turkish culture in their shows. The contribution of dance-inviter women will be great in promoting these activities that reflects our cultural make-up.

Keywords: "Women as an inviting to dance", "attracting women", wedding, dance, tradition, change, transformation, function.

I. Giriş

Bireyin, bulunduğu durumdan bir başka duruma geçiş sürecinde "eşik" kabul edilen dönemler olan geçiş dönemleri ve bu dönemlerde icra edilen birtakım törenler, bireye; söz konusu geçiş sürecinde yardımcı olmak (Çobanoğlu, 1999: 160), onu kutlamak, yeni durumu belirtmek ve eşikteki kişiyi yalnız bırakmamak (Örnek, 2000: 131) işlevlerine sahiptir. Hayatın geçiş aşamaları (doğum, evlilik, ölüm) olarak kabul edilen bu önemli sürecin, içinde bulunulan kültürün beklentilerine ve kalıplarına uygun bir biçimde yönetilmesi hususunda kadınlar başrolü üstlenmektedirler. Aile içinde karşılıklı saygı, sevgi, dayanışma, bağlılık ve iş bölümünün önderi; toplumdaki geleneksel rollerin yeni nesillere aktarıcısı; kültürün, değişen şartlara bağlı olarak güncellenmesinde vazgeçilemeyen sosyal bir müessese gibi olma özelliğine sahip olan kadınlar, bu tür dönemlerde güçsüz ve zararlı etkilere karşı açık olan hemcinslerine destek olmaktadır.

Hayatın geçiş aşamaları bağlamında bazı kadınlar, sahip oldukları bilgi, tecrübe, yetenek, aileden gelen birtakım işlerin sürekliliği, girişkenlik, ikna kabiliyeti, kendine özgü cesaret ve özelliklerle ön plana çıkmaktadırlar. Bu bağlamda, başından sonuna kadar kadın etrafında şekillenen doğum olayına bakıldığında, Türklerin “Umay Ana”sı ile “Fatma Ana”sının uzantısı olan “ebe kadınlar” dikkat çekmektedirler. Eski Türk inanç sisteminde, kutsal dişi bir ruh olarak şekillenen Umay/Imay/May Ana/Ene, daha çok doğum hamiliği, kut verme, çocukların ve annelerin koruyucusu işlevleriyle ön plana çıkmıştır (Bayat, 2007: 49-78). İslamiyet’in kabulünden sonra Umay Ana inancı, “ebe kadınlar”ın piri, kadınların koruyucusu, bolluk ve bereket getirici Fatma Ana ve çocukları koruyan melekler şeklinde devam etmiştir (Aça ve Yolcu, 2016: 441). Anadolu’da büyük anne, uluğ kadın anlamlarına gelen, “ebeler, ebe analar, aralık ebeleri”, aileden gelen bir ebelik işleri sürekliliği ya da diğer kadınlarda olmayan kendilerine özgü cesaret ve özelliklerle, ebeliği icra etmede gösterdikleri başarı ölçüsünde toplumda itibar görmektedirler (Ersoy, 2007: 60-71). Benzer şekilde, gebe kadının kolay ve sağlıklı bir şekilde doğumunu gerçekleştirmesine yardımcı olan “eccim” ya da “orçuncu”, yani köyün ileri gelenlerinden yaşlı, bilgili, tecrübeli koca nineleri, bir zamanlar kendilerine ihtiyaç duyulan kişilerdir.

Evlenme ve bu sürece geçiş aşamasında, görücülük görevini üstlenen kadınlar da özenle seçilmektedirler. Erkek tarafının vermiş olduğu talimatlar doğrultusunda, uygun olabilecek kızları araştırıp bulmakla sorumlu olan görücülerin, iyi bir gözlemci, dikkatli, ağzı iyi laf yapan, kelimelerin ardında yatan bir takım mesajları doğru değerlendirebilen, titiz kişiler olması gerekmektedir. Yine, gerek geline gerek damada düğün boyunca eşlik eden, kuracakları ailede mutluluğun, huzurun nasıl sağlanacağı, karşı tarafın aile büyüklerine, akrabalarına ve komşularına nasıl davranılacağı, ilk gecede yeni evlenen çiftlerin neler yapması gerektiği gibi konularda tecrübelerine başvuru olan “yenge”ler de bu özellikleriyle başrolde dirler. Düğün töreni boyunca gelin ve damadın bir anlamda sözcülüğünü yapan “yenge”, eşinden ayrılmamış ya da eşi vefat etmemiş, terbiyeli, girişken, toplumda saygın bir yere sahip ve aile düzeni iyi olan bir kadındır.

İnsan hayatının son safhasını oluşturan ölüm olayında, ölen kişinin ardından duyulan acının, ölen kişiyle ilgili duygu ve düşüncelerin, ölen kişinin hayattan beklentilerinin, övgüye değer yönlerinin dile getirilmesi bağlamında işlevsel olan “ağıtçı” kadınlar bulunmaktadır. Her kadın ağıtçı olamadığı için ağıtçı kolay yetişmemektedir. Öncelikle ağıtçının “el-ağız” almış olması gerekmektedir. Belli bir ağıtçının yanında yetişmeyen, bir ustası olmayan ağıtçı kadınlar itibar görmemektedirler. Ölen hakkında geniş bilgi toplayan ve bu bilgileri düzgün bir şekilde vurgulayan sözlerle ifade edebilen ağıtçının değeri artmaktadır. İşini iyi bilen ağıtçılar, söylediklerine kendileri de ağlamakta ve ağlayan ağıtçının içtenliğine inanılmaktadır (Makal, 1986: 247).

Kadınların kültürü oluşturan maddi ve manevi değerlerin icra edilmesinde ve sürekliliğinin sağlanmasında aktif bir şekilde yer aldıkları bu tür sosyal alanların örneklerini arttırmak ve bunları uzun uzun izah etmek, elbette mümkündür. Kanaatimizce, sözü, geleneksel Türk düğünlerinde “kına gecesi”, “düğün-esas düğün”, “duvak” şeklindeki eylem ve olayları kapsayan, çoğunlukla kadınların iştirak ettikleri ve yönlendirdikleri törenlerde, davetlileri çekerek ya da ikna ederek oyuna kaldıran “çekici kadın”, “kaldırıcı kadın” olarak da bilinen “oyuna kaldırıcı kadınlar” üzerinden sürdürmekte yarar vardır. Oyuna kaldırıcı kadınlarla ilgili verilerin önemli bir kısmının, bazıları *kaldırıcı kadın* olan sözlü kaynaklardan tespit edildiği bu çalışma, kadınların geleneksel toplumların sosyal etkinliklerindeki rol ve işlevlerine yönelik çalışmalara belli bir açıdan katkıda bulunacaktır.

2. Geleneksel Türk Düğünleri ve Oyuna Kaldırıcı Kadınlar

Bireysel ve toplumsal bir olgu olarak düğün; insanları bir araya getiren, bireyler arasındaki sosyal bağları güçlendiren, ortaklığı pekiştiren; kişilerin birbirlerine ve topluma karşı nasıl hareket etmeleri gerektiğini gösteren; değer yargılarını aktaran; mutluluk veren (Eker, 2000: 92) işlevleriyle

Türk kültürünün önemli unsurlarındandır. Düğün denince ilk akla gelen eğlence, eğlence denince ilk akla gelenler ise müzik, dans ve oyundur. Genellikle gayriciddi olarak nitelenen eğlenceler, gündelik hayatın neden olduğu telaş, sıkıntı, zorluk ve yorgunluktan bireyi bir süreliğine de olsa uzak tutma, sağladığı eğlenceli ortamlarda hoşça vakit geçirmesine hizmet etme işlevleri açısından önemlidir. Bunun yanı sıra sosyo-kültürel yapı içinde, insanlar arasındaki etkileşmelerin yönlendirilmesi, çerçevesinin belirlenebilmesi için mevcut olan birtakım beklentileri, kalıp davranışları, kaçınma ve yasakları (Nirun ve Özönder, 1990: 252) ifade eden sosyal normların (Dönmezer, 1984: 249) çoğu, eğlencelerde var olmaktadır.

Evlenecek olan kızın en yakın kadın akrabaları ve samimi arkadaşlarıyla geçireceği son gecede yapılan büyük eğlence ve şenlik; kına geceleri, kadınlarla erkeklerin ayrı mekânlarda eğlendikleri; düğünler, gerdek gecesinin ardından kadınlar arasında yapılan; duvak törenleri ve bu tören sırasındaki eğlenceler, kültürel kimliğin inşa edildiği ve bireylere aktarıldığı ortamlardır. Değişen üretim ve tüketim yapıları karşısında, birey ve toplumun ihtiyaçlarına paralel olarak meydana gelen kültürel değişim, gelişim ve güncellemelerin takip edilebileceği söz konusu eğlencelerde ön planda olan, girişken, iyi oyun bilen, ikna kabiliyeti güçlü kadınlar dikkate değerdir. Törenleri eğlenceli bir kutlamaya dönüştüren bu kadınların kimliği, rolleri, statüleri, icra ve icra ortamı özelliklerine değinmeden önce, “oyuna kaldırıcı kadın” ifadesi üzerinde durmak gerekmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan “Türk Halk Oyunları Kataloğu” konulu e-Kitap’ta, *çekici kadın*, *kaldırıcı kadın*, kelimelerinin kullanımına yer verilmekte, “*Kına gecesinde törenin başlaması için belirli bir kadın tarafından kimi kimseler oyuna kaldırılır ki işte bu kadına ‘çekici kadın’ denir (Isparta). Tire’de bu kadına ‘kaldırıcı kadın’ denir*” şeklinde belirtilmektedir (<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/cekici-kadin.html>). Aynı eserde, Safranbolu yöresi düğünlerinde, “*genç kızları tutup oyuna kaldıran ‘oyun çekici kadın’ dan söz edilmektedir* (<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/safranbolu-dugunlerinde-oyun.html>). Muğla yöresinde de, “*Oyunu tek başına açabilen, ardından davetlileri belli bir hiyerarşiye göre oyuna kaldıran kadına ‘kaldırıcı kadın’ ya da ‘oyuna kaldırıcı kadın’*” adı verilmektedir (KK-1, KK-2, KK-3).¹ Balıkesir yöresindeki düğünlerde de “kaldırıcı kadın”lardan söz edilmektedir (KK-5).

Anadolu’daki kullanımlarından da anlaşılacağı üzere kelime, “çekmek” ve “kaldırmak” sözcüklerinin temel anlamları üzerine inşa edilmektedir. Ağırlıklı olarak erkek tarafının bir yakını ya da tanıdığı olan, ancak kimi zaman düğün sahibinin kendisi de olabilen bu kadınlar (KK-4), kollarından çekerek ya da ikna kabiliyetlerini kullanarak davetlileri oyuna kaldırmaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında, Türkçe Sözlük’te (2009: 409), “*Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek*” olarak ifade edilen *çekmek* sözcüğü ve “*Bulunduğu yerden almak*” (2009: 1042) şeklinde tanımlanan *kaldırmak* sözcüğünün ilk anlamları ile bağlantılı olarak kullanılan bölgesel bir terim olduğunu söylemek mümkündür.

Evlence ve bu sürece geçiş aşamasında gerçekleştirilen törenlerde başrolü üstlenen kadınlar, özellikle 1960’lardan önceki geleneksel Türk düğünlerinde, tören boyunca davetlileri oyuna kaldırma, ortamı şenlendirme ve davetlilerin isteği doğrultusunda müzikal programı yönlendirme işlevleriyle dikkat çekmektedirler. Bu açıdan bakıldığında, yazıya geçirildiği dönem 15.-16. yüzyıllar olarak tahmin edilen Dede Korkut Kitabı’nda yer alan *Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek Destanı*’nda (Ergin, 1997: 116-153), Beyrek’in, *delü ozan* kılığına girerek, kadınlar arasında yapılan eğlenceye katılması ve Banı Çiçek’i oyuna kaldırma mücadelesiyle benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür. Beyrek, *beşik kertme nişanlısı* Banı Çiçek ile Yalancı oğlu Yaltacuk’un

¹ Çalışma içerisinde kaynak kişiler (KK-1, KK-2, KK-3 ...) şeklinde belirtilmiştir. Kişiler hakkındaki ayrıntılı bilgilere (adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, tahsili, mesleği, görüşme tarihi) makalenin sonunda yer verilmiştir.

düğününde, Kazan Bey’in izniyle, kızların eğlendiği otağa girerek, ere varan kızın kalkıp oynamasını ister. Banı Çiçek’in yerine oyuna kalkan Kısırcı Yenge ve Boğazca Fatma’yı komik özellikleriyle eleştirip yerlerine oturtur (Ergin, 1997: 145-149).

Düğün; tören, eğlence ve topluluk anlamına geldiği için düğün sahibi, düğüne katılan herkesin eğlenmesini sağlamakla yükümlüdür. Kendisi tören boyunca davetlileri en iyi şekilde ağırlamakla meşgul olacağı için bu konudaki en büyük yardımcıları oyuna kaldırıcı kadınlardır. Düğüne katılan kişilerin çoğunun oyuna kalkmaması, düğün sahibinin sevilen, sayılan ve itibar edilen bir kişi olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır (KK-6, KK-7). Düğün sahibi ve yakınları haricinde de gönüllü olarak oyuna kalkan kişi sayısı az olacağı için gerek düğün sahibinin itibarı gerekse düğünün eğlenceli geçmesi adına oyuna kaldırıcı kadınlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Kadınlara iştirak ettikleri ve yönlendirdikleri söz konusu törenlerde, bireysel ya da karşılıklı iki kişi şeklinde oynanan oyunlarda oyuna kaldırıcı kadınlara ihtiyaç duyulmasının sebebi iki şekilde açıklanmaktadır. Bunlardan ilki; sosyal normlar bağlamında baskı ve kontrol altında tutulan kadınların, bu törenlerde davet edilmeden, kendiliğinden oyuna kalkmaya çekinmesi, utanmasıdır. Bir diğer ifadeyle kadınlar, ağır ve oturaklı rollerini birden bırakıp, tek başlarına eğlenceye dâhil olamamaktadırlar. Aksi takdirde basit ve hafif kadın olarak algılanmaktadırlar. Bunun yanı sıra davetliler, oyuna kaldırıcı kadının, bir defa davet etmesi ya da kolundan çekmesi neticesinde hemen oyuna kalkarsa “ne kadar da hevesliymiş” diye başta kaldırıcı kadın olmak üzere diğer hemcinsleri tarafından kınanmaktadır. Bu konuda özellikle genç kızlar, anneleri tarafından sıkıca tembihlenmektedir. Öyle ki ağır, oturaklı kızlar nazlanarak, çekinerek oyuna kalkarlarsa, kayınvalide, görümce ya da elti adayları tarafından takdir edilerek başlarına para çevrilmektedir. Bir kızın başına para çevirmek, o kıza talip olunduğuna işaret eder. Eğer kız, başına para çeviren kayınvalide adayının oğlunu istiyorsa, onların önünde neşeli bir şekilde oynar; istemiyorsa kendilerine yüz vermez, oyunu anında bırakıp yerine oturur (KK-5, KK-8).

Diğer bir sebep de bir düğünde ne kadar çok oynayan olursa, düğün sahibinin o yörede o kadar sevilip sayılan, değer verilen, statü sahibi bir insan olarak anlaşılacağı şeklindeki düşüncedir. “Yağmur yelle, düğün elle olur” anlayışından hareketle, düğününde oynayan olmazsa, düğün sahibi mahcup olur, üzülür. Bu o kişinin, vakti zamanında insanları küçük gördüğü, aşağıladığı, ezdiği ve bir anlamda köy halkı tarafından bu şekilde cezalandırıldığı şeklinde yorumlanır” (KK-5, KK-6). Düğün sahibinin saygınlığına ve itibarına zarar gelmemesi adına, düğün okunurken o evde genç kız ya da kızlar varsa, annelerine, düğünde kızlarına oynamaları için izin vermeleri tembihlenir. Kızlar da düğünde oynayabilmek için düğün sahibine, annelerinden izin alınması konusunda ısrar ederler. Annelerinin onayını alamayan kızlar, düğünde oyuna kalkamazlar. Kimi zaman da kayınvalide adayları, oku dağıtan kadına, beğendikleri kızların oyuna kalkmaları için annelerinden izin almasını ısrarla vurgularlar (KK-8, KK-9).

Ana ekseninde kadınların yer aldığı düğünlerde bir anlamda müzik organizatörü olarak rol alan oyuna kaldırıcı kadınların en önemli özellikleri girişken, söz dağarcığı geniş ve ikna kabiliyetleri yüksek olmasıdır. Tören boyunca daima ön planda ve hareket halinde oldukları için eli ayağı düzgün, iyi giyimli ve güler yüzlü kişilerdir. Terbiyeli, başı bütün, başı bozulmamış yani bir evlilik yapmış, aile düzeni iyi, kocası ölmemiş, sağlıklı çocukları olan, toplum içinde sevilip sayılan ve otorite sahibi olmalarına özen gösterilir. Gelinin kaderinin, düğünü organize eden kişilere de bağlı olacağı inancıyla, kocası ölen veya ve dış ayaklı olan kadınların düğünlerde aktif rol almaları istenmemektedir (KK-1, KK-9).

Oyuna kaldırıcı kadınlar, iyi oyun oynayabilen kişilerdir. Genellikle yörenin yerlisi oldukları için özellikle o yörenin oyunlarını, tek başına oyuna kalkacak olan kadınlara eşlik edebilecek kadar, iyi oynarlar. Bunun yanı sıra şakadan anlayan, şaka kaldıracabilecek, hoşgörülü kadınlardır. Öyle ki oyuna kaldırmak istedikleri bazı kadınların müstehcen sözlerine ve şakalarına tahammül edebilme yeteneklerine sahiptirler (KK-10).

Oyuna kaldırıcı kadınların bir diğer dikkat çekici özelliği de davet edildikleri düğünlerde, düğün sahibinin akrabalarını ve yakınlarını iyi tanimasıdır. Davetlilerin hiyerarşi sırasını, kimin kiminle iyi anlaştığını, kimin hangi oyunu iyi oynadığını bilir ve ona göre oyuna kaldırır. Düğünde birbiriyle anlaşamayan, zıt görüşlere sahip, oynayacağı gruba uyum sağlayamayacak olan kişileri aynı anda oyuna kaldırmamaya özen gösterir. Bunun yanı sıra kimi zaman kasıtlı olarak, kimi zaman da dikkatinden kaçarak birbiriyle küs olan kadınları aynı anda oyuna kaldırmışsa, düğünde küslük olmayacağını söyleyerek kadınları teskin eder. Hatta bu vesileyle birbiriyle barışmak isteyen, barışmaları herhangi bir karışıklığa meydan vermeyecek olan kişileri barıştırır (KK-4, KK-1, KK-8, KK-10).

Oyuna kaldırıcı kadınlar, zekâlarını ve otoritelerini iyi kullanabilen, ifade yetkinliğine sahip ve bağlamı iyi bilen kişilerdir. Törenler sırasında, kendilerine verilen yetki doğrultusunda, birtakım davranışlarla âdeta sözlü ve teatral bir sanatı icra ederler. Örneğin; düğün sırasında damat ve arkadaşlarının kadınlar arasındaki eğlenceye kısa süreliğine katılıp katılmayacağına o karar verir (KK-1, KK-7). Bir diğer ifadeyle, bağlamı iyi bilen bu kadınlar, kendilerine özgü yetenekleri kullanarak, düğünün kız ve erkek tarafı için sorunsuz bir eğlenceye dönüşmesi adına ellerinden geleni yapmaktadırlar.

Tecrübesine ve bilgisine güvenilen oyuna kaldırıcı kadınlara, bazen görücülük için aracılık etme görevi de atfedilmektedir. Kayınvalide adayı, oyuna kaldırıcıdan, görümce ya da elti adayı ile talip olduğu gelin adayını karşılıklı oyuna kaldırmasını ister ve bunun için kendisine bir miktar bahşış verir. Görümce ya da elti adayı, oyun sırasında beğenilen kızı daha yakından inceleme imkânına sahiptir. Oyuna kaldırııcının öncülük ettiği bu kişiler, kızın hâl ve hareketlerini, gülüşünü yakından incelerler. Hatta oyun bitiminde kendilerinden, kıza sıkıca sarılmaları istenir. Böylece, ağzının veya teninin kokup kokmadığı, göğüslerinin gerçek olup olmadığı öğrenilir. Kıza usulca bir şey söylenip kulaklarının iyi duyup duymadığı kontrol edilir (KK-1).

Oyuna kaldırııcılık geleneğinin oluşum ve gelişimine bakıldığında, oyuna kaldırıcı kadınların, genellikle aileden gelen bir oyuna kaldırııcılık sürekliliğinin olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, yeteneği olduğunu düşünen bazı kadınların, işini iyi yapan, bilgili ve uzman bir oyuna kaldırııcıyı belli bir süre izledikten sonra oyuna kaldırııcılık yapmaya başladıkları da olmaktadır. Oyuna kaldırııcılığın gerektirdiklerini ve pratiğini öğrenen aday, başlangıçta eş-dost düğünlerinde rol almakta, belli bir süre sonra yine eş-dost tarafından başka düğünlere tavsiye edilmektedir. Ancak bu konuda genel kanaat, oyuna kaldırııcılığı ailesinden devralan kadınların, diğerlerine göre daha başarılı olduğu yönündedir (KK-3, KK-8).

İcrası iyi olan oyuna kaldırıcı kadınlar, çoğunlukla kadınların iştirak ettikleri ve yönlendirdikleri törenlerde aranan kişilerdir. Düğüne katılmaları için kendilerine özel *oku* verilmektedir. Evinin uzaklığı nedeniyle gelemeyeceğini söylese, buldukları yerden özel araçla alınarak diğer il ya da ilçelerdeki düğünlere götürüldüklerinden söz edilmektedir. Eğer kendisinin, belirtilen tarihlerde başka programı varsa yine onun tavsiye ettiği kişilere müracaat edilmektedir (KK-1, KK-2).

Oyuna kaldırma, eğlendirme, müzikal programın davetlilerin çoğunun memnun olacağı şekilde devamı rollerinin ardından, oyuna kaldırıcı kadınlar herhangi bir ücret talep etmemektedirler. Ancak düğün sahipleri, kaldırıcı kadınlara, önceleri *bohça* verirken daha yakın zamanlara kadar bohçanın yanı sıra *para* ve *bahşiş* de vermişlerdir. Düğün sahipleri tarafından itinayla hazırlanan bohçada; şalvar, etek ya da elbiselik kaliteli bir kumaş, gömlek, eşarp, çorap, havlu, sabun, kına, yumurtlayan tavuk, horoz gibi *düğünlükler* bulunmaktadır. Gerek bohça gerekse zarfın içine konan para, bir anlamda oyuna kaldırıcı kadın ile düğün sahibinin karşılıklı helalleşmesi şeklindedir.

Oyuna kaldırıcı kadınların, tören sonunda maddi açıdan tatmin olması için bazı *delbekçi kadınların* (Büyükokutan Töret, 2014: 369-388), günün koşullarına göre, kendilerine para teklifinde buldukları ifade edilmektedir. Bu konuda *delbekçiler*, oyuna kaldırıcı kadınlara, ağırlıklı olarak zengin kızlarını ya da gelinlerini oyuna kaldırmalarını söylemektedirler. Delbek eşliğinde oyuna kalkan söz konusu kişilerin aileleri, yüksek miktarda para çevirecekler ve delbeğin içine bolca bahşiş atacaklardır (KK-1, KK-3, KK-4).

Oyuna kaldırıcı kadınların özel kıyafetleri yoktur, ancak başlarında genellikle ipek kumaştan dikkat çekici bir yazma, bellerinde bir kuşak, boynunda oyalı bir şal şeklinde mutlaka ayırt edici bir işaretleri vardır. Kimi zaman damat ve arkadaşlarının da eğlenceye katılacağı göz önünde bulundurularak, oyuna kaldırıcı kadınlar, başlarında yazma olmadan ortada çok fazla dolaşmazlar (KK-5, KK-8, KK-10).

3. Bireysel ve Toplumsal İşlevleriyle “Oyuna Kaldırıcılık”

Kına gecesi, düğün, duvak töreni şeklindeki eylem ve olayları kapsayan, çoğunlukla kadın merkezli törenlerde, belli başlı kadınlar tarafından icra edilen oyuna kaldırıcılık, bireysel ve toplumsal işlevleri açısından değerlendirilmek istendiğinde, William Bascom tarafından dört başlık altında toplanan folklorun temel işlevleri akla gelmektedir. Bascom’a göre “eğlence”, folklorun en önemli işlevlerindedir, fakat tek işlevi bu değildir. Folklorun diğer temel işlevleri, “kültürün onaylanması ve ritüelleri gözlemleyen ve icra edenlerin ritüellerinin ve kurumlarının doğrulanması”, “okuma yazması olmayan kültürlerdeki eğitim işlevi” ve “davranış örüntülerini sürdürme işlevi”dir (Bascom, 2005: 125-151).

Cuma günü düğün bayrağının asılmasıyla başlayıp, pazartesi günü duvak töreniyle sona eren geleneksel Türk düğünlerinin, yerini ağırlıklı olarak birkaç saatlik nikâh törenine bıraktığı günümüzde, oyuna kaldırıcı kadınlara eskisi kadar çok ihtiyaç duyulmamaktadır. Yeni nesil tarafından pek bilinmeyen oyuna kaldırıcı kadınlar, eskisi kadar aktif rol üstlenmeseler de, özellikle kapalı ya da yarı kapalı toplum yapılarında, kadın kadına eğlencelerde, sembolik olarak yer almaktadırlar. Balıkesir il merkezine uzaklığı sekiz kilometre olan Yakupköy’de, oyuna kalkması için ısrar edilmeyen kızların, oyuna kalkmalarının hoş karşılanmayacağı düşüncesi (KK-5, KK-6), bunun bir göstergesidir.

Düğüne katılanların tercihi doğrultusunda tek, çift ya da toplu olarak kadınları oyuna kaldıran bu kişiler, düğün yerini eğlenilen, eğlendirilen ve hoşça vakit geçirilen bir ortama dönüştürmektedirler. Gündelik hayatın neden olduğu telaş, sıkıntı, zorluk ve yorgunluktan oyunlar aracılığıyla bir süreliğine de olsa uzak kalan kadınlar, oyunların sağladığı eğlenceli ortamlarda hoşça vakit geçirmektedirler.

Evlilik kararıyla birlikte ortaya çıkan mevcut düzen ve uyumun bozulacak olması (Ergun, 2014: 62) nedeniyle sarsıntı yaşayan kız ve erkek tarafını oyuna kaldırarak rahatlatan, düğünle birlikte oluşan *kaos* ortamını eğlence ortamına dönüştüren oyuna kaldırıcılar, düğün sahibi ve mensubu oldukları topluluk tarafından ödüllendirilerek takdir edilmektedirler. Kişiye tanıma ve

tanınma fırsatı veren söz konusu ortamlar, düğün yapacak olan diğer kişiler için iyi bir referans anlamına da gelmektedir.

İcrası iyi olan oyuna kaldırıncıların, evlerinden özel araçla alınarak düğün yerine götürülmeleri, gelemeyecek durumda olmaları ya da başka programları olması hâlinde, mutlaka onun tavsiye ettiği kadınların davet edilmesi, oyuna kaldırıncı kadınları onurlandırmakta, kendilerine değer verildiğini hissettirmektedir. Hemcinsleriyle bir araya gelen kadınlar, gerek ikna kabiliyetlerini ve tecrübelerini kullanıp onları oyuna kaldırarak gerekse eğlence ortamlarında oyun yeteneği ve becerisi sayesinde sivrilerek, kişisel bir doyuma ulaşmaktadır. Bir diğer ifadeyle, düğün ortamları, oyuna kaldırıncı kadınlara kendilerini ifade etme imkânı vermektedir.

Oyuna kaldırıncı kadınlar, bireylerin sosyalleşmelerinde, onlarla toplumu oluşturan diğer bireyler arasındaki dayanışma ruh ve yeteneğinin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle çalışmayan, toplum içinde çok fazla sosyalleşme imkânı bulamayan kadınlar için bu ortamlar bulunmaz fırsatlardır. Kadınların hemcinsleriyle karşılıklı geçerek oynamaktan zevk aldıkları oyunları oynamaları, kısacası bir paylaşım içine girmeleri onların sosyalleşmelerine de vesile olmaktadır. Bu süreç, aynı zamanda toplum tarafından sosyal normlar bağlamında baskı ve kontrol altında tutulan bireye, yine toplum tarafından belirlenen makul sınırlar içerisinde bu baskı ve kontrol mekanizmasından kısmen de olsa kurtulma fırsatı sağlamaktadır.

Oyuna kaldırıncı kadınların önemli işlevlerinden birisi de kadınların psikolojik bakımdan rahatlatmalarını sağlamalarıdır. Kimi zaman kasıtlı olarak birbiriyle küs olanları oyuna kaldıran bu kişiler, kadınlar arasındaki bazı problemlerin, sorunların düğün sırasında söz konusu edilmemesi gerektiğini vurgulayarak, küs olanların barışmalarına vesile olmaktadır. Hemcinsleriyle vakit geçiren, sevdikleriyle karşılıklı oyunlar oynayan kadınlar, rahatlamakta, birbirlerine daha yakın hissetmektedir.

Kadınların bir araya gelerek kendilerini ifade edebildikleri bu törenlerde oyuna kaldırıncı kadınların, kültür ve değer aktarımı işlevleri de vardır. Genç kızlardan, annelerine karşı saygıda kusur etmemeleri, onların sözüne itaat etmeleri, toplum içinde -eğlence dahi olsa- ağır ve oturaklı olmaları beklenmektedir. Düğün sahibinin, oku dağıtırken, evinde genç kızları bulunan kadınlardan, kızlarının düğünde oyuna kalkması konusunda izin alması, annelerinin onayını almayanlara, oyuna kaldırıncı kadınlar tarafından ısrar edilmemesi, bu durumun bir göstergesidir.

Oyuna kaldırıncı kadınlar, evlenmek isteyen genç kızlara ve oğullarına veya yakınlarına kız arayan kadınlara uygun ortamlar sunmaktadırlar. Evlenecek yaşta oğulları olan kadınlar, oyuna kalkan kızları yakından inceleme ya da inceletme fırsatını elde etmektedirler. Evlenme çağındaki kızlar, gerek oyuna kalkış şekilleri gerek oyun sırasındaki hâl ve hareketleri gerekse fiziki özellikleriyle düğün ortamlarında göze girebilmekte ve evliliklerin yolu açılabilir. Dolayısıyla oyuna kaldırıncı kadınlar, genç kızları oyuna kaldırarak, girmeye aday oldukları toplumsal grup ya da statünün bir temsilcisi olan *kayınvalide* tarafından sınanmalarına aracılık etmektedirler.

Oyuna kaldırıncılığın eğitim işlevi de vardır. Aile yoluyla elde edilen bir rol değilse, kendisinde bu yeteneği gören kişiler, oyuna kaldırıncıları dikkatli bir şekilde izlemektedirler. Kadınları oyuna kaldırabilmek için kendilerine nasıl yaklaştığını, ne gibi sözler söylediğini, nasıl davrandığını, müstehcen birtakım söz ve hareketlere ne şekilde karşılık verdiğini, yörenin oyunlarını nasıl oynadığını gözlemlemektedirler. Bunun yanı sıra oyuna kaldırıncı ile bizzat konuşarak da konuyla ilgili bilgi alabilmektedirler.

Düğün sonunda, düğün sahiplerinden alınan bir miktar para ve hediyeler, ufak da olsa, oyuna kaldırıcı kadınlara ekonomik açıdan destektir. Maddi durumu iyi olan ailelerden, eline tatmin edici miktarda para geçen kadın, kimi zaman aile bütçesine katkıda bulunmakta, kimi zaman da özel ihtiyaçlarını gidermektedir. Ayrıca düğünlerde *delbekçi kadınların*, varlıklı ailelerin kızlarını oyuna kaldırmaları durumunda kendilerine verdikleri para da kadınlar arasındaki ekonomik yardımlaşmayı göstermektedir.

4. Değerlendirme ve Sonuç

Evlence ve bu sürece geçiş aşamasında gerçekleştirilen kadınlar arasındaki eğlencelerde, kadınları oyuna kaldırma kültürü ve bu kültürün icracıları oyuna kaldırıcı kadınlardan söz etmek, günümüzde giderek zorlaşmaktadır. Sosyal, kültürel ve ekonomik hayattaki gelişme ve değişmelerle, teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmelere paralel olarak, oyuna kaldırıcı kadınlar, günümüzde eskisi kadar aktif rol üstlenmemektedirler. Öyle ki çoğu görevleri unutulmaya yüz tutmuş, sembolik olarak düğünlerde yer almaya başlamışlardır. Bu durum, bir taraftan geleneksel Türk düğünlerinde kadınların, eğlenme ve hoşça vakit geçirme anlayışlarının hızlı bir şekilde değiştiğini gösterirken diğer taraftan oyuncu ve seyirci rollerini bizzat kendilerinin üstlendikleri geleneksel eğlence mekânlarından vazgeçtiklerine işaret etmektedir.

Geleneksel toplumda oyuna kaldırıcılık, düğünlerdeki eğlencenin baştan sona düzen ve gelenek kuralları içinde akışını sağlamak için gerçekleştirilen disiplin olgularından biridir. Titiz bir organizatör gibi eğlenceye yön veren oyuna kaldırıcılar, icra ortamlarının daralması nedeniyle, başlangıçta kadın meclislerinde üstlendikleri görevi, kadın-erkek bir arada yapılan bazı düğünlerde hâlâ yerine getirmektedirler. Bu durum, düğünleri eğlenceli bir kutlamaya dönüştüren kadınların, içinde bulunulan zamanda kendilerine yer bulmak, mensubu olduğu topluluk içerisinde icralarını devam ettirmek adına gönüllü olarak yaptıkları güncelleme şeklinde açıklanabilir. Günlük ev işleri, çocuk bakımı, bağ, bahçe, tarla işleri dışında çalışma hayatı olmayan geleneksel toplum kadınlarının, beceri ve maharetleri sayesinde, topluluk içerisinde takdir edilmelerinin verdiği mutluluk, kanaatimizce, söz konusu gönüllü güncellemelerin temel nedenidir.

Oyuna kaldırıcı kadınların, başı bütün, terbiyeli, toplumda saygın bir yere sahip ve aile düzenleri iyi olan kişiler arasından seçilmeleri de bu kişilere verilen değeri göstermektedir. Bunun yanı sıra, oyuna kaldırıcıların düğüne katılamayacağı durumlarda, kendileriyle benzer özelliklere sahip kişileri tavsiye etmeleri, düğün sahibinin bu tavsiyelere riayet ederek, oyuna kaldırıcılık rolünü bu kadınlara atfetmeleri de dikkat çekicidir. Kızın kaderi ile düğünü organize eden, düğünde ön planda olan, aktif rol üstlenen kişilerin kaderinin bağlantılı olacağı inancıyla, uğursuzluk getirebilecek her türlü unsurun uzak tutulmaya çalışılmasıyla açıklanabilecek olan bu durum, oyuna kaldırıcılara olan itimadın da bir göstergesidir.

Kadınlar, çalışma hayatının dışında kalan zamanlarda, bir araya gelmek, rahatlamak, aralarındaki sosyal dayanışmayı canlı tutmak, yakın çevrelerinden haberdar olmak amaçlarıyla eğlence ortamlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Özellikle geleneksel toplumda düğünler, bu bağlamda bireylerin bir araya gelerek topluca eğlendikleri önemli mekânlardır. Bu ortamlarda, eğlenceyi denetim altında tutan, müzikle bireyleri birleştiren oyuna kaldırıcı kadınlara duyulan ihtiyaç günümüzde azalmış olsa da toplu eğlence ihtiyacı, insanın olduğu her yerde vardır ve var olacaktır.

Birey ve toplum açısından böylesine önemli işlevlere sahip olan eğlence ve eğlenceyi organize eden kişilerin, kent toplumunda, işlevsel anlamda yerini doldurabilecek yeni üretimlerin ne olabileceği sorusu da akla gelmektedir. Bu noktada, farklı kültürel çevre, millet ya da yaşlardaki insanların, bar, gazino, gece kulübü gibi eğlence ortamlarında bir araya gelmeleri düşünülebilir. Kentli yaşam tarzının karmaşasından kısa süreliğine de olsa uzaklaşma, eğlenme, dinlenme, rahatlama imkânı sunulan bu mekânlarda, oyunu açmak, müşterileri oyuna çekmek, ortamı

şenlendirmek amacıyla görevlendirilmiş kadınlar bulunmaktadır. İşletme sahipleri tarafından belli bir ücret karşılığında çalıştırılan, boylu boslu, düzgün giyimli, alımlı, girişken, ikna kabiliyetleri yüksek olan bu kadınlar, sahnede sürekli dans ederek, her kesimden müşterinin eğlenmesini sağlamaktadırlar. Müşteri tutum veya eğilimine göre müziği yönlendiren bu kadınlar, mekân sahibinin koruması altında oldukları için eğlence sırasında kendilerine söz atan, sarkıntılık yapan eden, bir diğer ifadeyle adabıyla eğlenemeyen kişiler genellikle eğlence dışında bırakılmaktadırlar.

Oyuna kaldırıcı kadınların, kent yaşamı kökenli eğlencelerdeki sürekliliği açısından, yerli ve yabancı turistlere hizmet veren otellerin animasyon ekibinin, müşterileri eğlenceye dâhil etme çabaları da düşünülebilir. Özellikle Türk gecesi programlarında, animasyon ekibinin Türk motifleriyle işlenmiş kadın kıyafetlerini giyerek yöresel türküler eşliğinde sahnede dans etmeleri, müşterileri heveslendirip cesaretlendirerek oyuna çekmeleri söz konusudur. Yine animasyon ekibinde yer alan bazı kadınların, belli bir saatten sonra açılan otele ait barda, eğlenceye katılımı sağlamak amacıyla gerçekleştirdikleri danslar, kanaatimizce, bu türdendir. Eğlenceye katılım oranının yüksek olması, hem animasyon ekibinin yerini sağlama alması hem otel sahibinin maddi açıdan memnun olması hem de müşterilerin eğlenceden beklentisinin karşılanması adına önemlidir.

Zaman, mekân ve sosyal yapıyla uyumlu hâle gelebilmek için bizzat toplum tarafından yapılan güncelleme ve uyarılma çabaları, turizm folkloru açısından da değerlendirilebilir. Özellikle kentli yaşam tarzının evlere hapsettiği bireylerin, çeşitli ortamlarda gidermeye çalıştığı eğlence ihtiyacı göz önünde bulundurularak, Türk eğlence sistemi ve bu sistemin organizatörlerinin içleri boşaltılmadan (Özdemir, 2005: 244-251) birtakım tedbirler alınması yerinde olacaktır. Bu bağlamda, turistlerin rağbet gösterdikleri yörelerdeki oteller, gösterilerinde Türk kültürünün tanıtılması adına, kına gecesi, düğün, duvak töreni gibi etkinlikler düzenleyebilir. Söz konusu etkinliklerin, kültürel yapıyı yansıtacak şekilde tanıtılması adına oyuna kaldırıcı kadınlardan yararlanılabilir. Çoğu otelde, konunun uzmanı olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilen benzer içerikli gösteriler, geleneksel Türk kültürünü yansıtmamakla birlikte, icracılarını komik duruma düşürmekte, dolayısıyla eleştiri konusu edilmektedir. Konuyla ilgili olarak, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın devreye girip, turizmde faydalı olması adına, konunun uzmanlarına el kitabı niteliğinde kitaplar hazırlanması uygun olacaktır. Türk folklorunun turizm amaçlı değerlendirilebilecek etkinliklerinin icrası aşamasında, geleneksel kültürü aktif olarak yaşamış/yaşayan kişilerin katkısı büyük olacaktır. Kültürel değerlerle kimliği oluşturan unsurların aktarımına yönelik çabada, oyuna kaldırıcı kadınların desteği önemli olacaktır.

KAYNAKÇA

1. Sözlü Kaynaklar

- KK-1: Durdu Büyükokutan, Dalaman/Muğla 1956, Yüksekokul mezunu, Emekli Hemşire. (19.09.2016)
- KK-2: Teslime Yılmaz, Dalaman/Muğla 1950, Okuma yazmayı kendi kendine öğrenmiş, Ev Hanımı. (10.08.2016)
- KK-3: Rukiye, İşli, Dalaman/Muğla, 1939, Okuma yazması yok, Ev Hanımı. (12.08.2016)
- KK-4: Fatmana, İşli, Dalaman/Muğla, 1955, Ortaokul mezunu, Ev Hanımı. (13.08.2016)
- KK-5: Hacer Ter, Balıkesir 1969, İlkokul mezunu, Ev Hanımı. (20.09.2016)
- KK-6: Nazan Ter, Yakupköy/Balıkesir 1927, Okuma-yazması yok, Ev Hanımı. (18.09.2016)
- KK-7: Ayşe Ovalı, Yakupköy/Balıkesir 1936, İlkokul 1. sınıftan terk, Ev Hanımı. (18.09.2016)

- KK-8: Emine Ovalı, Yakupköy/Balıkesir 1963, İlkokul mezunu, Ev Hanımı. (18.09.2016)
- KK-9: Lale Kesemen, Oltu/Erzurum 1950, Lise mezunu, Emekli Hemşire. (15.08.2016)
- KK-10: Durdu Türker, İbecik/Göhlhisar/Burdur 1929, Okuma yazmayı kendi kendine öğrenmiş, Ev Hanımı. (09.08.2016).

2. Yazılı Kaynaklar

- _____ (2009). *Türkçe Sözlük*. Onuncu Baskıdan Yapılan Tıpkıbasım, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aça, Mehmet ve Mehmet Ali Yolcu. (2016). “Halk Bilgisinin İnanış Temelli Temsilleri”. *Halk Bilimi El Kitabı*, Edt. Mustafa Aça, Konya: Kömen Yayınları, 416-556.
- Bascom, William R. (2005). “Folklorun Dört İşevi”. *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar*, Çev. Ferya Çalış, Hazl. M. Öcal Oğuz ve Selcan Gülçayır, c. 2, Ankara: Geleneksel Yayıncılık, 125-151. (Makalenin orijinali için bk. William R. Bascom. (1954). “Four Functions of Folklore”. *Journal of American Folklore*, s. 67, 333-349.)
- Bayat, Fuzuli. (2007). *Türk Mitolojik Sistemi 2 (Kutsal Dışı-Mitolojik Ana, Umay Paradigmasında İlk Mitolojik Kategoriler-İyeler ve Demonoloji)*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Büyükokutan Töret, Aslı. (2014). “Geleneğin Süzgecinde Teke Yöresi Delbekçi Kadınları”. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Güz, s. 36, 369-388.
- Çobanoğlu, Özkul. (1999). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergin, Muharrem. (1997). *Dede Korkut Kitabı I (Giriş-Metin-Faksimile)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergun, Metin. (2014). “Düğün Kavgalarının Mitolojik Kökenleri”. *Milli Folklor*, c. 13, s. 101, 60-72.
- Eker, Gülin Öğüt. (2000). “Türk Düğün Geleneği İçinde Karakeçili Türk Düğününün Ritüel Açından Değerlendirilmesi”. *Milli Folklor, Yaz*, c. 6, s. 46, 92-100.
- Ersoy, Ruhi. (2007). “Kadın Kamlar’dan Göçerevli Türkmenler’de ‘Ebelik’ Kurumu’na Dönüşüm”. *Türkbilig Türkoloji Araştırmaları*, Bahar, s. 13, 60-71.
- Makal, Tahir Kutsi. (1986). Anadolu’da Ağıtçı Kadınlar. *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri (c. II)*, Ankara: Halk Edebiyatı Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 245-250.
- Nirun, Nihat ve M. Cihat Özönder. (1990). “Türk Sosyo-Kültür Yapısı İçinde Âdetler, Örfler, Görenekler, Gelenekler”. *Milli Kültür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Örnek, Sedat Veyis. (2000). *Türk Halkbilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özdemir, Nebi. (2005). *Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü*. Ankara: Akçağ Yayınları.

---

3. Elektronik Kaynaklar

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/cekici-kadin.html> (03.10. 2016).

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/safranbolu-dugunlerinde-oyun.html> (03.10.2016).